

Міністерство освіти і науки України

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди, природничий факультет

Akademia Pomorska w Słupsku
Instytut Biologii i Ochrony Środowiska

II Міжнародна науково-практична конференція

ПРИРОДНИЧА НАУКА І ОСВІТА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

20-21 вересня 2019

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Харків 2019

Список використаних джерел

1. Зелена книга України: під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха. Київ: Альтерпрес, 2009. 448 с.
2. Клімов О.В., Вовк О.Г., Філатова О.В. та ін. Природно-заповідний фонд Харківської області: Довідник. Х.: Райдер, 2005. 304 с.
3. Клімов О. В. ., Філатова О. В, Надточий Г. С. та ін Екологічна мережа Харківської області: посібник. Харків, 2008. 168 с.
4. Червона книга України. Рослинний світ. Під заг. ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 912 с.

Халімовська М.М.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди, м.Харків
e-mail: halimovskajamarina306@gmail.com*

**Khalimovska M. THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF
MATHEMATICAL ABILITIES IN CHILDREN WITH SEVERE SPEECH IMPAIRMENT.**
The analysis of special literature on the problem of the formation of mathematical abilities in children with severe speech development disorders is carried out.

Keywords: *mathematical representations, speech impairment, speech pathology, severe speech development disorders.*

Формування математичних уявлень у дошкільників має величезне значення в освіті, розвитку, соціальної адаптації та підготовки до шкільного навчання. Це пов'язано з тим, що в останні роки спостерігається тенденція до різкого збільшення кількості дітей з найскладнішими мовними висновками і неврологічними діагнозами. Специфіка патології розвитку дітей з мовними порушеннями відбивається на якості засвоєння ними математичних знань, набуття вмінь та навичок.

Проблему виховання і навчання повноцінної мови по відношенню до дітей з мовними порушеннями висвітлюють дослідження провідних вчених: Р.Е. Левіна (1961, 2005), Т.Б. Філічева (1990), Г.В. Чиркіна (1991, 2005) та ін. В сучасних умовах, виникає не тільки необхідність корекції мовного недорозвинення, а й нормалізації всієї психічної сфери дитини. Багато досліджень вказують на те, що у дітей з тяжкими порушеннями мовленнєвого розвитку (далі ТПМР) спостерігаються труднощі в навчанні, пов'язані з недостатністю розвитку вищих психічних функцій: уваги, сприйняття, пам'яті, мислення та звичайно ж, мовлення (Р.Е. Левіна, 1961, 2005; Е.М. Мастюкова, 1976, 1983; Е.Ф. Соботович, 2003; О.Н. Усанова, 2006; Т.А. Фотекова, 1993, 1994; Г.В. Чиркіна, 1991, 2005 і ін.). Процес навчання математики вимагає злагодженої роботи комплексу сенсорно-перцептивних, мовних і інтелектуальних функцій і до сих пір представляє

значний науковий інтерес в аспекті взаємодії мови і інших психічних функцій (Л.С. Виготський, 1983; П.Я. Гальперін, 1969; Н.А. Менчинська, 1960; Н.І. Непомняща, 1983; Ж. Піаже, 1966 і ін.)[2].

Вивчення спеціальної літератури показало, що особливості пізнавального і мовного розвитку дитини з мовною патологією можуть обмежувати її можливості в засвоєнні математичного матеріалу. На жаль, в даний час в спеціальній педагогіці є лише поодинокі дослідження, які розглядають проблеми засвоєння математики дітьми з мовною патологією (А. Гермаковська, 1992; О.В. Степкова, 2008). Ряд досліджень довів, що діти з ТПМР важко засвоюють просторові і тимчасові відносини (А.Н. Корнєв, 2007; Р.І. Лалаєва, 2000), мають труднощі в розумінні і засвоєнні арифметичного і геометричного матеріалу (А. Гермаковська, 2005; Р.Е. Левіна, 1961, 2005). Зокрема, А. Гермаковська (2005) вказує, що для більшості учнів з мовною патологією характерна дискалькулія, що виявляється в порушенні засвоєння рахункових операцій внаслідок недорозвинення мови; аналогічним чином розглядаються проблеми навчання математики дітей з ТПМР в дослідженні О.В. Степкової (2008) [3].

У роботах В.А. Ковшікова, Р.Е. Левіної, Е.Ф. Соботович, Т.Б. Філічевої, Г.В. Чиркіної та ін. відзначається значна своєрідність інтелектуально-пізнавального розвитку дітей з ТПМР, що виникає через мовний дефект і проявляється в недостатньому розвитку в першу чергу фонематичного сприйняття, слухомовленнєвої пам'яті, словесно-логічного мислення.

А.Н. Корнєв, Е.М. Мастюкова, Т.А. Фотекова вказують, що у дітей з ТПМР спостерігається більш низький рівень розвитку зорового гнозису і пам'яті, симультанних і сукцесивних процесів, наочно-образного мислення. Недорозвинення регулюючої функції мови негативно впливає на формування вольових процесів і становлення цілеспрямованої діяльності у дітей з ТПМР.

У роботах Ю.Ф. Гаркуші, Н.Е. Новгородської, О.Н. Усанової розглянуті порушення організації пізнавальної діяльності у дітей з ТПМР, які проявляються у відсутності стійкого інтересу до завдання, низький рівень показників довільної уваги і запам'ятовування, несформованість функцій планування і контролю діяльності [1].

Таким чином, навчання математики включає формування не тільки кількісних, а й величинних і геометричних уявлень. Ці уявлення характеризуються різним ступенем наочності, нерівноцінних за своєю складністю мовним опосередкуванням, тому і труднощі засвоєння цих уявлень можуть носити різний характер.

Проведений аналіз наявної літератури з проблеми дозволив зробити наступні висновки:

1. Готовність до навчання математики забезпечується продуктивною взаємодією наступних компонентів: діяльнісного (наявність позитивної мотивації, вміння планувати і контролювати свою діяльність, розвиненість довільної уваги); мовного (вміння розуміти і правильно вживати математичні терміни); когнітивного (розвиненість сукцесивних і симультанних процесів, зорового гнозису і зорової пам'яті, фонематичного сприйняття, слухомовленнєвої пам'яті; розумових операцій аналізу і синтезу, класифікації та узагальнення, абстрагування). В

утворенні математичного поняття на всіх етапах роботи важлива роль відводиться мові, яка виділяє, узагальнює і абстрагує істотні ознаки математичного матеріалу.

2. Вплив первинного недорозвинення мовлення на формування математичних уявлень у дітей недостатньо вивчений; не представлений комплексний аналіз недостатності когнітивного і діяльнісного компонентів як можливих негативних факторів, що впливають на початкове навчання математики дітей з ТПМР. Як наслідок, не виділені ознаки недостатньої математичної готовності, які мають значення для прогнозування успішності навчання математики дітей з ТПМР.

Отже, розробка теоретичних основ комплексної діагностики і корекції порушень розвитку дітей з ТПМР є одним з найважливіших напрямків спеціальної педагогіки, де в більшості випадків корекційна робота з дітьми розглядається з позицій подолання порушення мови, питання ж математичної освіти даної категорії дітей залишаються все ще вивченими недостатньо.

Список використаних джерел

1. Томме Л.Е. Исследование готовности к обучению математике детей с тяжелыми нарушениями речи: учебно-методическое пособие. Омск: Изд-во ОмГПУ, 2008. 78 с.
2. Баряева Л.Б. Структура и содержание математического образования дошкольников с тяжелыми нарушениями речи. Казанский педагогический журнал. 2015, № 6. С. 125–130.
3. <https://docplayer.ru/58250158-Osobennosti-vospriyatiya-matematicheskikh-predstavleniy-detey-s-tyazhelyimi-narusheniyami-rechi.html>

Шатровський О.Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ СТРУКТУРНО-ІЄРАРХІЧНОЇ ПОБУДОВИ ПРИРОДНИХ СИСТЕМ В ПРАКТИКУ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

*Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, м. Харків
e-mail: ashatrovskiy@karazin.ua*

Shatrovskiy A.G. IMPLEMENTATION OF STRUCTURAL-HIERARCHICAL ORGANISATION OF NATURAL SYSTEMS IN THE PRACTICE OF NATURAL COURSES TEACHING. As a basis for organization of scientific knowledge, combination of the natural systems into four functional rows is proposed. All systems belonging to each functional row differ from the systems of other functional rows by their patterns of evolution, or transformation. Names of the rows are given according to individual peculiarities of their structures, as follow: cosmic, geocoenotic, biontic and corpuscular. Each functional row differs according to its structure into levels. The proposed system contributes to ordering of scientific knowledge in both natural and social areas.

Key words: *hierarchal structure, natural system, functional row, structural level, natural subjects.*